

ПОДАТКОВІ РЕЗЕРВИ ЗРОСТАННЯ ДОХОДІВ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Одна з наймасштабніших реформ, які будь-коли проводилися в Україні, - це децентралізація влади, що триває з 2014 року. Проведення децентралізації має великий потенціал для стимулювання розвитку регіонів і країни в цілому. В результаті її реалізації було створено об'єднані територіальні громади (ОТГ), кількість яких на сьогодні складає 951, в межах яких проживає майже третина українців. Виконавчі органи громад отримали більші обов'язки та одночасно ширші повноваження, в тому числі і в частині адміністрування доходів.

Ефективність функціонування ОТГ визначається їх фінансовою спроможністю, балансом доходів і видатків. Необхідна досить потужна фінансова база, яка дозволить у повному обсязі профінансувати витратну частину бюджету території. Тому на сьогодні актуальним є пошук додаткових коштів задля розширення доходної бази громад. І податки у більшості випадків є основним джерелом їх власних доходів: близько 95 % припадає на податкові надходження. Це податок на доходи фізичних осіб, податок на прибуток підприємств та фінансових установ комунальної власності, рентна плата, акцизний податок з реалізації суб'єктами господарювання роздрібної торгівлі підакцизних товарів, місцеві податки і збори. Як правило, найбільші два податки – податок на доходи фізичних осіб та єдиний податок – складають 65-80 % доходної частини бюджету без урахування трансфертів.

Трійку найбільш заможних ОТГ України очолюють Троїцька (Дніпропетровська обл.), Сенчанська (Полтавська обл.) та Слобожанська (Дніпропетровська обл.). У більшості випадків основними джерелами власних доходів цих громад – майже 100 % - є надходження ПДФО, єдиного податку, акцизного податку на пальне та плати за землю [1].

Важливим фактором впливу на рівень надходження ПДФО є легалізація доходів фізичних осіб, які вони приховують від оподаткування. У Верховній Раді України зареєстровано проект закону щодо добровільного одноразового декларування активів фізичних осіб, яке відбудеться з 1 січня по 31 травня 2020 р. [2]. Метою законопроекту є запровадження автоматизованої системи моніторингу відповідності витрат фізичних осіб отриманим доходам як одного з інструментів детінізації економіки України та протидії розмиванню податкової бази.

Проведення фінансових операцій будуть контролювати установи і підприємства, які їх здійснюють, і одразу ж в електронній формі за індивідуальним ідентифікаційним номером платника податків направляти ці відомості на спеціальний сайт податкового органу. Досвід

свідчить про ефективність такої системи. Вона багато років працює у всіх високорозвинених країнах, де фінансове свавілля і несплата податків трактується як кримінальний злочин.

Поруч із попереднім законопроектом, у Верховній Раді розглядається можливість легалізації неоподатковуваних доходів за умови подальшої сплати податкових зобов'язань в установленому порядку, термінах і розмірах [3]. Мета так званої «податкової амністії» полягає не в наповненні бюджету, а в переході на правову базу у відносинах платників податків і держави. Це виведення коштів з тіні під певний відсоток податку, нижчий ніж загальна ставка оподаткування в країні, та звільнення від відповідальності за недекларування доходів та несплату податків за минулі періоди.

Громадянам пропонується подати спеціальну декларацію з 1 січня по 31 березня 2020 року і сплатити податкові зобов'язання по прихованим доходам в розмірі: 5 % - для валютних цінностей, рухомого і нерухомого майна, цінних паперів, часток (паїв) у майні юридичних осіб, майнових прав на об'єкти інтелектуальної власності та/або фінансових інструментів; 10% - для всіх майнових прав; 2,5 % - для активів, за рахунок яких відбулася покупка облігацій внутрішньої державної позики, випущених НБУ.

Майже всі громади встановлюють ставки місцевих податків та зборів не на максимальному рівні, визначеному Податковим кодексом України. При цьому начебто враховується соціально-економічний стан громади, можливість зростання соціального напруження та росту заборгованості з виплат. Але ж причиною прийняття таких рішень у більшості випадків є незацікавленість окремих членів громад, які є посадовими особами та одночасно представниками бізнесу, у підвищенні податкового тиску.

Однак є приклади, коли Млинівська громада що на Рівненщині, яка знаходиться у вкрай незадовільному фінансовому становищі, користуючись наданими децентралізацією повноваженнями, вирішила знизити ставки єдиного податку для підприємців першої та другої групи з 2020 року до 1 % і запрошує підприємців з усієї України реєструватися у себе. Таким чином ОТГ за рахунок збільшення кількості підприємців хоче підняти обсяг надходжень до бюджету громади.

Подальший пошук джерел фінансування місцевих бюджетів за рахунок більш повного використання податкових важелів сприятиме укріпленню їх фінансової бази, збільшенню рівня автономії об'єднаних територіальних громад, зростанню рівня життя їх мешканців.

Література

1. Дуб А. Рейтинг богатейших ОТГ, или Где в Украине жить хорошо // Ліга. Бизнес [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://biz.liga.net/all/all/article/rejting-bogateyshih-otg-ili-gde-v-ukraine-jit-horosho>.

2. Проект Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо добровільного одноразового декларування активів фізичних осіб» № 1183 від 29.08.2019 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=66482.

3. Проект Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо особливостей застосування спеціального декларування за порушення фізичними особами податкового та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, що мали місце до 31 грудня 2018 року» № 1232 від 02.09.2019 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=66610.